20/01/2021

Ο Ντοστογιέφσκι και η πανδημία

/ Παιδεία και Πολιτισμός

Σχεδόν προφητικό απόσπασμα από το αριστούργημα του Ντοστογιέφσκι «Έγκλημα και Τιμωρία»:

…Ο Ρασκόλνικοφ έμεινε στο νοσοκομείο όλη τη Σαρακοστή και τη βδομάδα του Πάσχα. Στην ανάρρωση θυμήθηκε τα όνειρα που έβλεπε όταν ήταν στο κρεβάτι με πυρετό και παραλήρημα. Εβλεπε στον άρρωστο ύπνο του πως τάχα όλος ο κόσμος είχε καταδικαστεί να πεθάνει εξαιτίας μιας τρομερής και ανήκουστης αρρώστιας, που ερχόταν απ' τα βάθη της Ασίας και κατέκλυζε την Ευρώπη. Όλοι έπρεπε να χαθούν εχτός από μερικούς, πολύ λίγους, εκλεχτούς.

Κάποιοι καινούργιοι μικροσκοπικοί βάκιλοι προσβάλλανε το σώμα του ανθρώπου. Οι βάκιλοι όμως αυτοί ήταν πνεύματα και είχαν λογικό και θέληση. Οι άνθρωποι που προσβάλλονταν απ' αυτά τα μικρόβια, γίνονταν αμέσως δαιμονισμένοι και τρελοί. Ποτέ όμως ποτέ, οι άνθρωποι δεν πίστευαν τόσο μυαλωμένο τον εαυτό τους, ποτέ δεν είχαν πιστέψει τόσο σταθερά ότι είχαν βρει την αλήθεια, όσο αυτοί οι προσβλημένοι απ' την αρρώστια. Ποτέ δεν είχαν νομίσει πιο ατράνταχτα τα

συμπεράσματά τους, τις επιστημονικές τους θεωρίες, τις ηθικές τους θεωρίες. Ολόκληροι συνοικισμοί, ολόκληρες πολιτείες και λαοί μολύνονταν και τρελαίνονταν. Όλοι βρίσκονταν σε ταραχή και δεν καταλάβαιναν ο ένας τον άλλο, ο καθένας τους νόμιζε ότι μονάχα αυτός κατέχει την αλήθεια και υπόφερε κοιτάζοντας τους άλλους, χτυπούσε το στήθος του, έκλαιγε και σύστρεφε τα χέρια του. Δεν ξέρανε πώς και ποιον έπρεπε να κρίνουν, δεν μπορούσαν να συμφωνήσουν τι έπρεπε να θεωρούν καλό και τι κακό. Δεν ξέρανε ποιον να κατηγορήσουν και ποιον να αθωώσουν.

Οι άνθρωποι σκοτώνονταν μεταξύ τους με κάποιο άσκοπο μίσος. Μαζεύονταν ολόκληρα στρατεύματα και ρίχνονταν στους άλλους, μα και οι φαντάροι, στην πορεία τους ακόμα, άρχιζαν ξαφνικά να χτυπιούνται και να πετσοκόβονται μεταξύ τους· η παράταξη χαλούσε, λογχίζανε και σφάζανε, δαγκώνανε και τρώγανε ο ένας τον άλλον. Στις πολιτείες χτύπαγαν όλη μέρα οι καμπάνες· τους καλούσαν όλους, μα ποιος του καλούσε και γιατί τους καλούσε, κανείς δεν το ‘ξερε κι ήταν όλοι τους ανήσυχοι. Είχαν παρατήσει τα κοινά επαγγέλματα, γιατί ο καθένας πρότεινε μετατροπές και βελτιώσεις και δεν μπορούσαν να συμφωνήσουν· είχε παραμεληθεί και η γεωργία. Εδώ και κει οι άνθρωποι μαζεύονταν μπουλούκια-μπουλούκια, συμφωνούσαν να κάνουν κάτι, ορκίζονταν να μη χωρίσουν ποτέ, αμέσως όμως άρχιζαν κάτι εντελώς διαφορετικό απ’ αυτό που μόλις τώρα είχαν οι ίδιοι υπολογίσει, άρχιζαν να κατηγορούν ο ένας τον άλλο, έρχονταν στα χέρια και σφάζονταν. Αρχισαν οι πυρκαγιές, άρχισε η πείνα. Όλα χάθηκαν, το παν καταστράφηκε. Η αρρώστια όλο και προχωρούσε. Σ’ όλο τον κόσμο λίγοι μονάχα μπορούσαν να σωθούν· ήταν οι αγνοί κι οι εκλεκτοί, προορισμένοι να θεμελιώσουν ένα νέο ανθρώπινο γένος και μια καινούργια ζωή, ν’ ανανεώσουν και να καθαρίσουν τη γη, όμως κανείς και πουθενά δεν έβλεπε αυτούς τους ανθρώπους, κανείς δεν είχε ακούσει τα λόγια τους και τη φωνή τους…

Ντοστογιέφσκι, Έγκλημα και Τιμωρία, Τόμος 2, Επίλογος, σελ. 698-700, μετ. Άρης Αλεξάνδρου, Εκδόσεις Γκοβόστη.

Πηγή: Ακτίνες